

2 ФИЛОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В XXI ВЕКЕ: ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА, МЕТОДИКА, МЕЖКУЛЬТУРНЫЕ КОММУНИКАЦИИ

УДК 81

БЕЛАРУСКІЯ НАЗВЫ МУЗЫЧНЫХ ГУРТОЎ, КАЛЕКТЫВАЎ І АНСАМБЛЯЎ BELARUSIAN NAMES OF MUSICAL BANDS, GROUPS AND ENSEMBLES

Т. А. Зюль
Т. А. Zyul
БДПУ (Мінск)

Навуk. кір. – Н. П. Лобань, канд. філал. навук, дацэнт

У артыкуле вызначаюцца характэрныя асаблівасці беларускіх назваў музычных гуртоў, калектываў і ансамбляў (структура, семантыка, спосабы прыцягнення ўвагі), аналізуецца іх роля ў адлюстраванні моладзевай культуры.

In the article there are defined the characteristics of Belarusian names of musical bands, groups and ensembles (structure, semantics, the ways of attracting attention), showed their role in the image of the youth's values.

Ключавыя словы: назва; намінацыя; лінгвакультуралагічная спецыфіка.

Key words: name; nomination; linguoculturological specificity.

Назвы сучасных музычных гуртоў, калектываў і ансамбляў (НМГКА) адлюстроўваюць пераважна каштоўнасці моладзі, тое, што яе ціказіць і прыцягвае. Зразумела, удалая назва станюцца ўплывае на канкурэнтназдольнасць гурта, бо ў цяперашні час новыя калектывы ўзнікаюць ледзьве не кожны дзень.

У праведзеным даследаванні была зроблена спроба вызначыць месца назваў беларускіх музычных гуртоў, калектываў і ансамбляў сярод іншых онімных адзінак, даць ім комплексную лінгвістычную характарыстыку. Дарэчы, у Беларусі існуе звыш 2 тысяч розных груп і выканаўцаў, але ўвага, у першую чаргу, звярталася на вядомыя і папулярныя калектывы, якія маюць назвы на беларускай мове (у тым ліку запісаныя лацінкай). Разгледжана больш за 125 беларускіх назваў. Усяго ж было сабрана звыш 200 найменняў (гэта назвы на беларускай, рускай, англійскай мовах, а таксама на іншых мовах свету і г.д.). Мэта даследавання заключаецца ў выяўленні, апісанні і інтэрпрэтацыі лінгвістычнай і лінгвакультуралагічнай спецыфікі беларускіх НМГКА. Агульны працэс намінацыі беларускіх музычных гуртоў, калектываў і ансамбляў з'яўляецца, у цэлым, аб'ектыўным працэсам, якому, у той жа час, характэрны элементы суб'ектыўнасці і стыхійнасці. Стыхійнасць узнікнення НМГКА часта заключаецца ў тым, што некаторыя з іх былі выбраныя выпадкова. Такім чынам узнікла, напрыклад, назва гурта *Мутнаевока* (ад назвы кафэ) [2]. Удзельнікі гурта *Троіца* тлумачаць выбар назвы наступным чынам: “Яна мела ў сваёй аснове некалькі базавых ідэй. Па-першае, старое славянскае рэлігійнае свята, па-другое, нязменная колькасць удзельнікаў – трыя, па-трэцяе, і, напэўна, гэта галоўнае – імкненне прытрымлівацца традыцыйнай беларускай канцэпцыі “траістых музыкаў” [1]. Як бачым, у працэс намінацыі часта ўключаюцца пэўныя асацыяцыі і ўяўленні музыкаў-выканаўцаў, нейкія суб'ектыўныя, асобасныя сэнсы, якія потым перапрацоўваюцца і ўтвараюць адно цэлае – канчатковую назву.

З ліку крыніц наймення беларускіх музычных гуртоў, калектываў і ансамбляў, у першую чаргу, неабходна назваць наступныя: 1) назвы на аснове рэальных антрапонімаў (т. зв. аўтапрэцэндэнтаў): *Dzivia* – заснавальнік Артур Дзівія (сапр. Мацвеевка), кампазітар з заходняга беларускага Палесся, таксама Дзівія – багіня прыроды, маці ўсяго жывога, славянская Багіня Месяца; *Памідораў* (*Pamidor/OFF*) – лідар гурта Аляксандр Памідораў (сапр. Крывашэў); *Zygimont Vaza* – кароль польскі і вялікі князь літоўскі (1587–1632),

кароль шведскі (1592–1599); 2) назвы, у аснове якіх ляжаць найменні вядомых літаратурных твораў: *Жаба ў Каляіне* – назва аднайменнай байкі Кандрата Крапівы; *Людзі На Балюце* – аднайменны твор Івана Мележа; 3) назвы, утвораныя на аснове міфаў: *ZNICH* – Бог у паганстве, які сімвалізуе святы агонь; *Пярэварацень* – міфалагічная істота, здольная часова змяняць сваё аблічча магічным шляхам, ператвараючыся з чалавека ў іншую істоту, расліну ці прадмет, ці наадварот; 4) назвы, утвораныя на аснове рэальных тапонімаў, гідронімаў, астранамічных найменняў: *Мантана* – штат ЗША; *Тайланд* – краіна Паўднёва-Усходняй Азіі (Тайланд); *Стары Ольса* – рака ў Магілёўскай вобласці Беларусі; 5) назвы-маркеры беларускай лінгвакультурнай і гістарычнай прасторы: *Камаедзіца* – беларускае народнае свята, звязанае з сустрэчай вясны, якое святкуецца 24 сакавіка, уяўляе сабой шэсце пераапанутых з удзелам мядзведзя і святочны абед, падчас якога імітуюцца звычкі жывёлы; *Рокаш* – (вугорск. *roka's* – натоўп; першапачаткова – наезд шляхты; назва поля пад Пэштам, дзе збіралася конная шляхта дзеля выбару манарха) бунт, узброенае паўстанне шляхты ў Рэчы Паспалітай супраць караля дзеля абароны ўласных правоў і вольнасцей; канфедэрацыя, скіраваная супраць караля; *Крамбамбуля* – беларускі алкагольны напой (настойка на мёдзе і рэзкіх затаўках; ёсць меркаванне што сваю назву напой атрымаў ад нямецкага лікёра *Krambambuli*); *KRIWI* – узыходзіць да *крывічы* (гістар. *крэвы*, магчыма *скрэвы*) – усходнеславянскае племя (саюз плямёнаў), якое займала тэрыторыі ад верхняга Панямоння, сярэдняга і верхняга Прыдзвіння, верхняга Падняпроўя і Паволжа, а таксама басейны рэк Вялікай і Ловаці; лічыцца найбольшым беларускім племенем); *UNIA* – саюз аб'яднанне дзяржаў, цэркваў (Люблінская, Брэсцкая, Крэўская уніі, Царкоўная унія); 6) назвы на аснове некалькіх крыніц: *Троіца* – старое славянскае рэлігійнае свята; назменная колькасць удзельнікаў – трыя + імкненне прытрымлівацца традыцыйнай беларускай канцэпцыі “траістых музыкаў” і інш. Апошні прыклад сведчыць, што крыніц прадэзэнтнай намінацыі можа быць некалькі.

Калі назва банальная і не валодае яркай індывідуальнасцю, яна не выклікае эмоцый у спажываўца і ў выніку не запамінаецца. Некаторыя назвы ў гэтым плане можна акрэсліць як эпітажныя: *Босае Сонца*, *Ы.Ы.Ы*, *Голая Манашка*, *Ултравожык*. Таксама даволі лёгка запамінаюцца назвы, якія з'яўляюцца прыемнымі на слых: *Naka*, *Rasta*, *Rahis*, *Rostra*; найменні з алітарацыяй: *Tlusta Lusta*, *Litvintroll*. Прыцягвае ўвагу слухача і напісанне ўсяго наймення або яго часткі вялікімі/малымі літарамі: *AMAROKA*, *GARADzKIJA*, *SKARB*, *НагУаль*, *KRIWI*, *P.L.A.N.*, *UNIA ZNICH*, а таксама своеасаблівае напісанне наймення (з малой літары, у разраду, у адно слова і г.д.): *Ўліс*, *Сьвяты вечар*, *Сьцяна*, *Існасьць*, *Мутнаевока*, *Клёндайк*, *У Нескладовае*. Назва можа выклікаць прыемныя (*Песняры*, *Верасы*, *Сябры*) і негатыўныя (*Глюкі*, *BLAGI MAT!!!* (апошні – зменены – варыянт *BLOG OF MAD!!!*), *Зьмял*) эмоцыі і асацыяцыі. Акрамя інфармацыі, у назву часцей за ўсё ўкладваецца эмацыяна-экспрэсіўна-ацэначная кантэнтная: *Рокаш*, *Хуткі Смоўж*, *Разбітае Сэрца Пацана*, *Дай Дарогу!* *Пярэварацень*, *Лютавер'е*. Ва ўмовах дзяржаўнага двухмоўя ў Рэспубліцы Беларусь актуальным з'яўляецца пытанне пра моўную перавагу ў назвах музычных гуртоў, калектываў і ансамбляў. Намінатар мае права выкарыстоўваць любую мову, любыя графічныя сродкі ў якасці назвы. Але дастаткова вялікая колькасць назваў на беларускай мове сведчыць аб тым, што ў моладзі абуджаецца цікавасць да роднай мовы і культуры: *Новае неба*, *Ліцэй*, *Крамбамбуля*, *Мясцовы Час*, *Мантана*, *Лявоны*, *Спрат*, *Мроя*, *Ліцэй*, *Песняры*, *Нейра Дзюбель*, *Белы Сон*, *Індра*, *Фляўс і Кляйн* і інш. Трэба адзначыць, што апошнім часам з'явілася новая цікавая тэндэнцыя – напісанне беларускай назвы лацінкай: *Bagna*, *Parason*, *Krok*, *Voka*, *Znarock*, *SKARB*, *Zmrok*, *Narodny Albom*, *Usplěsk*, *Recha*, *Kamaedzitca*, *GARADzKIJA*, *Krona*, *Wartha*, *Pawa*, *Tlusta Lusta*, *Lity Taler*, *Dzieciuki*, *Kruck*, *Troitsa*, *Miascovyja*, *ZOLKI BAND* і інш. Некаторыя назвы часам перадаюцца паралельна лацінскімі і беларускімі літарамі (:*B:N* / *Бяз назвы*; *Kamaedzitca* / *Камаедзіца*; *MAUZER* / *Tav. Mauzer* / *Таварыш Маўзэр*; беларускімі, лацінскімі літарамі і на англійскай мове, напрыклад: *Рокаш* / *Rokash* / *ROCK-H*).

На нашу думку, назвы беларускіх музычных гуртоў, калектываў і ансамбляў у пэўнай ступені дапамагаюць выявіць ідэалогію групы, яе інтарэсы і погляды, музычныя густы ў сціслай моўнай форме. Можна сказаць, што яны выступаюць у ролі своеасаблівых лінгвакультурамам, якія нясуць экстралінгвістычную інфармацыю, рэпрэзентуючы розныя каштоўнасці.

Літаратура

1. Белорусская фолк-группа «Троица» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.troitsaetno.narod.ru/history.html>. – Дата доступа: 03.02.2019.
2. МУТНАЕ ВОКА – не связано с наркотиками [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://awards.yousmi.by/article/4631.html>. – Дата доступа: 03.02.2019.

УДК 821.161.3 А. Куляшоў

ПРАБЛЕМА-ТЭМАТЫЧНЫ ДЫЯПАЗОН ЦЫКЛА ВЕРШАЎ “МАНАЛОГ” А. КУЛЯШОВА

A RANGE OF THEMES AND ISSUES IN THE CYCLE OF POEMS "MONOLOGUE" BY A. KULIASHOU

Ю. А. Казак
Y. A. Kazak
БДПУ (Мінск)

Навук. кіраўн. – Н. Ё. Заяц, канд. філал. навук, дацэнт

На матэрыяле цыкла вершаў “Маналог” А. Куляшова даследуецца спецыфіка раскрыцця праблем мастака і мастацтва, суадносін асабістага і грамадскага ў мастацкай творчасці, увасаблення тэмы адказнасці і віны. Паказваецца складанасць вяртання ў літаратуру “выкрасленых” імёнаў, няпросты шлях да асваення тэмы рэпрэсій.

The paper suggests the analysis of the cycle of poems “Monologue” by A. Kuliashou. It considers the peculiar features of the author’s expression of the relationship between the artist and the artwork, the interconnection between personal and public in artistic creation, the issue of responsibility and guilt. It highlights both the difficulty of returning the “crossed out” names to literature and the complicated path to mastering the topic of political repression.

Ключавыя словы: А. Куляшоў; цыкл вершаў; пафас; шаснаццацірадкавік; “Маналог”; рэпрэсіі.

Key words: A. Kuliashou; cycle of poems; pathos; quatern; “Monologue”; repression.

Лёс мастака і мастацтва – гэта, напэўна, тая тэма, што мала якога творцу пакідае раўнадушным. Чалавек з надзвычай чулай душой, нестандартным мысленнем, уменнем убачыць у звычайных прадметах нешта новае нярэдка сустракае на сваім шляху розныя непаразуменні. Гэтых непаразуменняў становіцца больш, калі ў грамадстве ўсталёўваецца атмасфера, неспрыяльная для таго, каб быць вольным у сваіх думках, словах, памкненнях. Так, у 1930-х гг. шэраг творцаў хоць і мелі вялікую колькасць прыхільнікаў і аднадумцаў, але ўсё роўна пацярпелі ці то праз неадпаведнасць сваіх ідэй дамінуючым, ці то праз падазрэнні ў неадпаведнасці. Менавіта гэты аспект праблемы мастака і мастацтва раскрывае А. Куляшоў у цыкле вершаў “Маналог” (1965).

Радкі “Маналог” прасякнуты моцным драматычным пафасам. Яго моц апраўдана маштабам трагедыі, як асабістай, так і грамадскай. Аўтар прысвячае “Маналог” Змітраку Астапенку і Юлію Таўбіну, сябрам, якіх напаткаў трагічны лёс. Куляшоў, Астапенка і Таўбін пасябравалі падчас навучання ў мсціслаўскім педагагічным тэхнікуме, там стварылі літаратарскую групу “Мсціслаўцы”, або “Амсціслаўская плеяда”. Р. Бярозкін характарызаваў яе як садружнасць пачынаючых вершатворцаў, аб’яднаных шчырай вернасцю высокаму культу сяброўства і бескарыслівай любінасцю ў абранае імя вясёлае